

Teini-ikäisten seksuaaliterveyttä uhkaavat tekijät

Anni Peltola

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Teini-ikäisten seksuaaliterveyden uhkaavat tekijät

Anni Peltola
Sairaanhoidajakoulutus
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2022

Anni Peltola

Teini-ikäisten seksuaaliterveyttä uhkaavat tekijät

Vuosi

2022

Sivumäärä 24

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan käyttää nuorten seksuaalikasvatuksen apuna. Tarkoituksena oli etsiä tietoa, nykyhetken nuorten tietämyksestä sekä siitä mitkä koetaan seksuaalikasvatuksen uhkina. Teoreettisessa viitekehityksessä käsiteltiin seksuaalisuutta nuoren elämässä, sukupuoli-identiteetin kehitystä, seksuaalista suuntautumista sekä seksuaalioikeuksia sekä seksuaaliterveyttä uhkaavia tekijöitä.

Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, jossa tarkasteltiin viimeisen viiden vuoden aikana julkaistuja tutkimuksia. Aineistohaku tehtiin sähköisissä tietokannoissa. Sieltä valikoitui kuusi tutkimusta, joista tehtiin induktiivinen sisällönanalyysi.

Pääteemoiksi tutkimuksessa nousi sosiaalisen median yleistymisen, erilaiset somekanavat ja näiden kautta tapahtuva seksuaalinen häirintä. Tutkimuksissa kävi myös ilmi nuorten kiinnostuminen jo mitä varhaisemmalla iällä omaan seksuaalisuuteen. Nuorten tietoisuutta sosiaalisen median käyttöön ja siihen liittyviin ilmiöihin pitäisi käsitellä enemmän ja jo varhaisessa vaiheessa kouluissa tuoda tätä näkyväksi.

Laurea University of Applied Sciences

Degree Programme in nursing

Bachelor's thesis

Abstract

Anni Peltola

Promoting the sexual health of teenagers

Year

2022

Pages

24

The aim of the thesis was to produce information that can be used as an aid to the sexual education of young people. The purpose was to search information about the knowledge of today's young people and what are perceived as threats to sexuality education. In the theoretical framework, sexuality in the life of a young person, the development of gender identity, sexual orientation, and factors threatening sexual rights and sexual health were discussed.

The thesis was implemented as a literature review, which examined studies published in the last five years. The material search was done in electronic databases. From there, six studies were selected, which were subjected to an inductive content analysis.

The main themes in the study were the expansion of social media, different social media channels and sexual harassment through them. The studies also showed that young people are interested in their own sexuality at an early age. Young people's awareness of the use of social media and related phenomena should be addressed more and this should be made visible at an early stage in schools.

Keywords: sexuality, sexual harassment, young people, social media

Sisällys

1. Johdanto.....	7
2 Seksuaalisuus nuoren elämässä.....	8
2.1 Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti.....	8
2.2 Seksuaaliterveys.....	9
3 Murrosiän vaikutus seksuaalisuuteen	10
3.1 Seksuaalisuuden kehitys nuoruusiässä.....	10
3.2 Nuoren seksuaalioikeudet.....	11
3.3 Nuorten seksuaaliterveyttä uhkaavat tekijät ja sitä edistävät palvelut	11
4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	12
5 Tutkimusmenetelmän valinta ja aineiston analysointi.....	13
6 Aineiston analysointi.....	15
7 Kirjallisuuskatsauksen tulokset.....	18
7.1 Nuorten seksuaalisuuta uhkaavat tekijät	18
7.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö.....	18
7.3 Sosiaalisen median yleistymisen nuorten keskuudessa	19
7.4 Nuori-ikä.....	19
8 Pohdinta	20
9 Eettisyys ja luotettavuus	20
Lähteet.....	21
Sähköiset.....	21
Taulukot	24

1. Johdanto

Seksuaalisuus ja sen merkitys on osa ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä terveyttä, ja näin ollen osa kansanterveyttä. Käsite seksuaaliterveydestä on yleistynyt 1900-luvulla. WHO:n määritelmän mukaan seksuaaliterveys liitetään seksuaalisuuden fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Seksuaaliterveyden käsitteeseen sisältyy positiivinen ja kunnioittava lähestymistapa seksuaalisuuteen, sekä tyydyttävien ja turvallisten seksikokemusten mahdollistaminen niin, että niihin ei sisälly painostusta, väkivaltaa tai syrjintää. (Bildjuschkin ym. 2016, 10.)

Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä ja se ilmenee eri elämänvaiheissa eri tavalla. Seksuaalisuus ja seksuaalisuuden kehittyminen ovat tärkeä osa nuoren kasvua. Riittävä tiedon tarjoaminen ja seksuaaliterveyttä edistävien palvelujen esille tuominen ovat osa hyvää ja toimivaa seksuaalikasvatusta. Terveystieteiden ammattihenkilöiden riittävä tietämys ja ammattitaito takaavat turvallisen kehitystasoisien tiedon saannin nuorelle.

Hälyttävästä ”seksi-ilmiöstä” uutisoitiin 2019. Nuoret lähettelivät alastonkuvia sekä hakivat seksikumppaneita, joiden kanssa harjoitella ennen oikean kumppanin löytymistä (Ilta-Sanomat 2019; Yle 2019.) Tämän kaltaiset uutiset kertovat siitä, kuinka suuri kiulu nuorten ja aikuisten välisessä seksikäyttäytymisessä ja arvomaailmassa on. Tällaisten ilmiöiden vuoksi on tärkeää saada tietoa nuorten seksiin liittyvistä ajatuksista ja käsityksistä, sekä oman seksuaalisuuden kehittämisestä ja omista rajoista. (Ylisarja, J., & Laine, M. 2019, 1.) Tämän kaltaisten ilmiöiden vuoksi on hyvin tärkeää, että nuoret saavat oikeanlaista, tutkittuun tietoon perustuvaa seksuaalikasvatusta. Sosiaalinen media sekä ilmainen pornografinen sisältö netissä, tarjoavat paljon materiaalia myös nuorten nähtäville. Tämä saattaa vääristää nuorten seksuaali-identiteetin kehitystä ja käsitystä omasta seksuaalisuudesta. Terveystieteiden ammattilaisten tulee olla tietoisia nykyajan ilmiöistä ja heillä on oltava riittävä ammattitaito antaa nuorille oikeanlaista tietoa seksuaaliterveydestä. Nuorten seksuaalikasvatuksesta puhuttaessa usein pääpainopiste on vain ehkäisyssä. Seksuaaliterveyden vaarantumiseen liittyvien riskitekijöiden vuoksi merkityksellistä on myös tukea ja kannustaa nuorta nauttimaan seksuaalisuudestaan, eikä suoraan leimata seksuaalisuuden ilmentämistä riskikäyttäytymiseksi. Seksuaalisuus on todella arvokas ja tärkeä osa nuoren ihmisen kehitystä ja elämää. (Helminen, Kylmä, Pakarinen & Suominen 2017.) Nuoruus nähdään seksuaaliterveyden kannalta riskialttiina aikana, jonka vuoksi turvallinen seksikäyttäytyminen on keskeinen teema seksuaalikasvatuksessa (Helminen ym. 2017, 147.)

2 Seksuaalisuus nuoren elämässä

Seksuaalisuuteen kuuluu sukupuoli, seksuaalinen kehitys, sosiaalinen identiteettimme, Seksuaalisuus on osa identiteettiämme koko elämämme ajan. Seksuaalisuus sekä seksi ovat osa tätä kokonaisuutta. Seksuaalisiin kokemuksiin kuuluvat asenteet, ajatukset, fantasiat, halut ja seksuaalisuuden eri tyylinen harjoittaminen. Kaikki nämä asiat yhdessä koostavat seksuaalisuuden ja se rakentuu meihin kaikkiin elämämme aikana. (Väestöliitto, 2019.)

Seksuaalisuudesta puhuttaessa on tärkeää, että kuulija ymmärtää sen merkityksen. Haasteena seksuaalisuudesta puhuttaessa voi tulla esiin juuri sanaston vähyys tai puute. Seksuaalisuus käsitteenä on kovin laaja, usein se mielletään seksiin. On tärkeää tuoda tällöin esiin sanan merkitys kuulijalle kuin myös itselleen. Nykypäivänä seksuaalisuus ei ole enää tabu, vaan muotoutunut vuosien saatossa yleiseksi keskusteluksi myös nuorilla. Sen näkyminen arjessamme kasvattaa nuorilla tarvetta seksuaalikasvatukselle, tietoa on saataville paljon. Se ei ole kaikki paikkaansa pitävää eikä muodostettu niin että nuori voisi sitä ymmärtää. Seksuaalikasvattajat ovat isossa roolissa siinä millaiseen maailmaan me nuoria kasvatetaan. (THL 2015.)

Seksuaalisuus mielletään usein alueeksi, josta on kiusallista ja hankala keskustella. Lapset ja nuoret saavat kuitenkin paljon tietoa seksuaalisuudesta kotoa, ja tutkimusten mukaan nuoret pitävät vanhempia tärkeänä seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden tietolähteenä.

Seksuaalisuuteen liittyvistä asioista puhuminen on tärkeää. Ympäristö, jossa asioista keskustellaan avoimesti, tukee lapsen seksuaalisuuden kehittymistä. Asianmukainen, ikäkauteen sovitettu tieto seksuaalisuudesta ja seksikäyttäytymisestä voi vähentää seksuaalista riskikäyttäytymistä ja hillitä aikaisia seksikokeiluja.

Taito keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista auttaa nuorta toimimaan seksuaalisissa tilanteissa järkevästi ja tekemään itsenäisiä päätöksiä. Jos nuoret eivät saa tietoa kotoaan, he hankkivat sen muualta, kuten internetistä, aikakausi- ja seksilehdistä sekä kavereilta. Tiedonhankinta edellä mainituista lähteistä voi johtaa väärinkäsityksiin, virheellisiin uskomuksiin ja pelkoihin. (Opetushallitus 2021.)

2.1 Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan ihmisen omaa kokemusta sukupuolestaan. Sukupuoli-identiteetin kasvu ja kehitys on prosessi, joka etenee lapsen ja nuoren kasvaessa. Sukupuoli-identiteetin kehittymiseen vaikuttavat muuttuvat olosuhteet ja nuorilla sukupuoli-identiteetti on usein joustavampi kuin aikuisella. (Huuska 2011.)

Sukupuoli-identiteetin lopputulos vakiintuu usein nuoruusiässä. Toisaalta nuori saattaa samais-
tua herkästi erilaisiin ryhmiin ja kohteisiin ja siksi on tärkeää varmistua, että identiteetti on
vakiintunut. Kognitiivinen ja emotionaalinen kehitys ei nuoruusiässä kulje käsi kädessä fyysisen
kehityksen kanssa, vaan fyysinen kehitys kulkee paljon nopeammin. (R. Kaitiala & Heino 2015.)
Kulttuurisen sukupuolikäsityksen mukaan sukupuolia on kaksi: mies ja nainen. Ajatellaan, että
ne eroavat ja täydentävät toisiaan. Sukupuolen ajatellaan määrittävän ihmisen persoonaa,
tunteita, ulkomuotoa, toimintaa ja muita ominaisuuksia. Biologisesta näkökulmasta asia ei kui-
tenkaan ole niin yksinkertainen, sillä samalla ihmisellä voi olla sekä naisellisia, että miehisä
sukupuoliominaisuuksia. (SETA 2019.)

2.2 Seksuaaliterveys

Seksuaaliterveyttä on ihmisen kokonaisvaltainen seksuaalisuuteen liittyvä hyvinvoinnin tila,
jonka edellytyksenä on positiivinen ja kunnioittava käsitys seksuaalisuudesta ja seksuaalisuh-
teista. Nuoren parhaan mahdollisen seksuaaliterveyden toteutuminen on kiinni useista eri teki-
jöistä, niistä merkittävimpiä on nuorille suunnatut helposti tavoitettavat terveyspalvelut ja oi-
keisiin kysymyksiin vastaava seksuaalikasvatus.

Hyvän seksuaali- ja lisääntymisterveyden omaava ihminen kykenee nauttimaan seksuaalisista
suhteista kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla, eikä joudu altistumaan seksuaaliselle kaltoin-
kohtelulle. Hyvään seksuaaliterveyteen sisältyy myös suojautuminen seksitaudeilta ja mahdol-
lisuus onnistuneeseen raskauksien suunnitteluun, sekä mahdollisuus kokea turvallinen raskaus
ja synnytys. (Väestöliitto 2021.) Esimerkiksi teiniraskauksien, raskaudenkeskeytysten ja sek-
sitautiin tilastollisia määriä voidaan käyttää seksuaaliterveyden mittareina (Santalahti, 2018

3 Murrosiän vaikutus seksuaalisuuteen

Usein nuoruus nähdään aikakautena, johon lapsuus päättyy. Alkaa varhaismurrosikä, joka esiintyy pääsääntöisesti yläkouluun siirtyvillä nuorilla. Tällöin kehossa tapahtuu suuria muutoksia, joihin nuoren on sopeuduttava sekä opittava hyväksymään ne. Tällöin on hyvin tärkeää oppia tarkkailemaan omaa kehoaan, niin ettei median tuottama sisältö tai muu anna siitä vääristynyttä kuvaa. Nuoruus iässä vertailu ja itsekriittisyys kasvaa. Puskee esiin epävarmuus ja tunnetilojen heittelyt, jotka ovat hyvä kertoa nuorelle ja auttaa ymmärtämään, että ne ovat normaaleja asioita. Hormonien ansiosta kehossa tapahtuu fyysisiä muutoksia, jotka taas ovat hyvin yksilöllisiä. Missä ajassa muutokset tapahtuvat, tapahtuu kasvupyrähdyksiä, jotka kasvuhormonien lisääntyminen saa aikaan. WHO:n mukaan nuoret määritellään 10-19-vuotiaiksi. (Oph 2019.)

Nuoren seksuaalisuus kasvaa ja kehittyy iän myötä. Kokeilunhalu yhdistettynä tietämättömyyteen voi johtaa varomattoman avoimeen käytökseen ja viestittelyyn. Kuvia ja viestejä on helppo välittää ja lähettää ja kun viestin vastaanottaja on anonyymi ja kynnys seksuaalissävytteisten viestien lähettelyyn saattaa madaltua.

Nuoren itsetuntoa saattaa hivellä ulkopuolisilta saatu huomio ja sosiaalisten medioiden tykkäykset. Pahimmillaan se voi kuitenkin johtaa siihen, että nuoren voi saada houkuteltua lähettämään esimerkiksi paljastavia kuvia itsestään. Myös yksityiseksi tarkoitettun intiimin kuvan tai viestin edelleen lähettäminen on nuorten keskuudessa tunnistettu ilmiö.

3.1 Seksuaalisuuden kehitys nuoruusiässä

Perusluottamus syntyy lapsuudessa, sieltä muovataan pohjat myöhemmille ihmissuhteille. Lapsuudessa lapsi tutkii ympäristöään ahkerasti. Jolloin huomaa, että on olemassa tyttöjä ja poikia. Tällöin myös opetellaan kehon rajoja ja sitä mikä on sallittua ja mikä ei. Sekä mitkä osat kehossa on omia ja yksityisiä. Jo lapsena lapsi alkaa hahmottamaan seksuaalisuuttaan, sekä hahmottaa eri sukupuolten roolit ja käyttäytymismallit.

Murrosikä on lapsuuden jälkeinen kehitysvaihe matkalla aikuisuuteen. Se alkaa nuorilla eri aikaan ja näin ollen erityisesti fyysinen kehittyminen tapahtuu eri aikataululla. (Väestöliitto 2021.)

Seksuaalinen kehitys on jokaisella lapselle yksilöllinen sekä etenee omalla vauhdilla. Tähän vaikuttaa paljon muutoin tapahtunut kehitys ja sen aikataulu sekä oma temperamentti. Katsotaan että seksuaalisuuden kehittyminen on kokonaisvaltaista ja sitä onkin kutsuttu portaittain eteneväksi kasvatusmalliksi. Tässä mallissa on 11 porrasta, jotka kuvaavat kehitystä syntymästä

aikuisuuteen. Koetaan myös jokaisella portaikolla olevan oma kehityksellinen tehtävänsä. ”Malli on kättilö, terveydenhoitaja Erja Korteniemi-Poikelan alun perin ideoima ja edelleen lastenpsykiatri Raisa Cacciatoren kanssa kehittämä”.

Kuudennella portaalla, käsitellään teini-ikäisen nuoren vaihetta eli n. 9-14-vuotiaiden. Silloin alkaa ihastuminen yleensä saman ikäiseen tuttuun tai luokkatoveriin. Tästä jaetaan keskusteluja jo ystävien kesken. Seuraavalla portaalla katsotaan, että jo ihastutaan ja se voidaan tuoda vastakkaiselle puolelle julki. Tämä on nuorille yleensä myös se kohta missä voi tulla pettymyksiä, ettei vastakaikua tunteilleen tulekaan. Seuraavaksi astuu kuvaan seurustelu suhde, tällöin käsien kautta tulee fyysistä kosketusta. Ja tästä eteenpäin aletaan etsiä fyysisen kosketuksen rajoja ja miettimään mikä tuntuu hyvältä ja mikä ei. Uskaltaudutaan koskettamaan ja suutelemaan toista. Tällöin itsensä hillitseminen ja toisen kunnioittaminen on tärkeässä roolissa. (THL 2010.)

Tavoitteena näissä seksuaalisuuden kehitys portaissa on jaetut seksuaalisuuden kokemukset ”hyväilyseksin” kautta. Tämän tavoitteena on, että nuori saa turvallisen kokemuksen hellyyden ja läheisyyden sekä koskettelun kautta. Jonkin verran tätä on myös kritisoitu nykypäivänä siitä, että se nähdään heteronormatiivisuutena ja yhdyntäkeskeisenä. (THL 2010.)

3.2 Nuoren seksuaalioikeudet

Maailman terveysjärjestön (WHO 2015) julkaisemat seksuaalioikeudet koskevat myös nuoria. Julkaisun mukaan jokaisella on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen, oikeus päättää omasta seksuaalisesta aktiivisuudesta, oikeus saada seksuaalineuvontaa, oikeus saada seksuaalineuvontaa, oikeus päättää omasta avioitumisesta ja oikeus tavoitella tyydyttävää, turvallista ja mielihyvää tuottavaa seksielämää.

Seksuaalioikeuksien toteutuminen edellyttää, että nuori on tietoinen oikeuksistaan. Nuorella on oikeus suojella itseään, mutta yhtä lailla hänellä on oikeus tulla suojelluksi. (THL 2010.)

Nuorella on oikeus saada seksuaalikasvatusta ja on tärkeää, että myös kasvattajat ovat saaneet siihen riittävän koulutuksen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee nojata tutkittuun tietoon ja kasvattajan on suhtauduttava siihen itsekkin avoimesti ja motivoituneesti. Kasvattajan asenteella ja tiedoilla on suora yhteys siihen, miten laadukkaaksi seksuaalikasvatus koetaan. (THL 2010.)

3.3 Nuorten seksuaaliterveyttä uhkaavat tekijät ja sitä edistävät palvelut

Monet tekijät jo lapsuudesta lähtien vaikuttavat nuoren seksuaaliterveyteen. Lapsuudessa syntynyt negatiivinen kehonkuva, huono itsetunto tai itseen kohdistuva arvostuksen puute uhkaavat hyvän seksuaaliterveyden perustan kehittymistä. Seksuaalisuuteen liittyvät asenteet ja sek-

suaalisuuden kokeminen muodostuvat vuorovaikutussuhteissa toisiin ihmisiin. Nuoret omaksuvat heitä hyödyttäviä asenteita ryhmässä, mutta asenteiden syntymiseen vaikuttaa myös esimerkiksi mainonta, media, porno ja seksuaalikasvatus. (Santalahti 2018.) Nuorilla on tarve saada seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvää tietoa. Jos seksuaalikasvatus on puutteellista, tai ei vastaa nuoren tiedontarpeeseen, hän päätyy helposti hakemaan kaipaamaansa tietoa ja vastauksia esimerkiksi mediasta ja pornosta. Tietojen ja seksitaitojen etsiminen pornosta on uhka nuoren seksuaaliterveydelle, sillä se voi heikentää nuoren itsetuntoa ja lisätä ulkonäköpaineita. (Halonen & Kuortti 2018.)

Viimeisien vuosien aikana tapahtuneita muutoksia ovat internetin, median ja mobiililaitteiden kasvava trendi osana arkea. Internetissä sekä mediassa on paljon pornograafista ja seksuaalista sisältöä, sen on katsottu olevan nuoren seksuaaliselle kasvulle erityisen suuri riski. Aikuisten tuki on tässä kohtaa avain asemassa moralisoinnin sekä moittimisen sijaan. On tärkeä osata nuoren kanssa keskustella verkossa tapahtuvasta seksuaalisesta toiminnasta. On koettu, ettei kiellot nuorten kohdalla johda toivottuun loppuun tulokseen vaan saattavat herättää vain nuorten mielenkiintoa tutkia sisältöä. Mediassa näkyvälle epärealistiselle toiminnalle on tärkeä vastakohta rakentaa nuorelle myönteisiä sekä turvallisia ihmissuhdemalleja sekä sitä kautta luoda nuorelle terve käsitys seksuaalisuudesta. (THL 2015.)

Tietopohja siitä miten mediassa pyörivä pornografia ja seksuaaliset mediakuvat vaikuttavat nuorten näkemyksiin ja asenteisiin seksistä, seksuaalisuudesta ja sukupuolta koskevasta identiteetistä on vähäisestä. Media on kuitenkin nuorten hyvin keskeinen kasvu ja oppimisympäristö. (THL 2015.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on koota tutkimustietoa suomalaisten nuorten seksuaaliterveyttä uhkaavista tekijöistä. Tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää nuorten seksuaaliterveyden edistämiseksi ja seksuaalipalvelujen kehittämiseksi, kouluissa tai ehkäisneuvoiloissa. Tutkimuskysymyksenä on:

1. *Mitkä ovat suomalaisten nuorten seksuaaliterveyttä uhkaavat tekijät?*

Opinnäytetyö on toteutettu kirjallisuuskatsauksena, ja siihen on koottu ajankohtaista tutkimustietoa nuorten seksuaaliterveyden teemoista.

5 Tutkimusmenetelmän valinta ja aineiston analysointi

Opinnäytetyö on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Perusmetodina on käytetty induktiivista sisältöanalyysia. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa etsitään aiheesta olemassa olevaa tutkittua tietoa, sekä tarkastellaan aiheen keskeisiä käsitteitä ja suhteita. Kirjallisuuskatsauksessa käydään systemaattisesti läpi aiheesta löytyviä tutkimuksia ja sen avulla aihealueesta muotoutuu selkeä kokonaiskuva.

Kirjallisuuskatsauksen johtoajatuksena ja punaisena lankana voidaan pitää tutkimuskysymystä. Jotta tutkittavan aineiston määrä pysyy hallittuna, tulee tutkimuskysymyksen olla tarkoin rajattu. Tutkimuskysymykseen on saatava vastaus olemassa olevan kirjallisuuden ja tutkimusten perusteella. Aineiston valinta ja kirjallisuushaku tehdään, kun tutkimuskysymys on varmistunut. Aineistohakuja tehdään pääasiassa sähköistä tietokannoista ja käytettyjen tutkimustulosten tulee vastata tutkimuskysymykseen. Hakua täydennetään manuaalisella haulla. Tässä kirjallisuuskatsauksessa etsittiin tutkimusartikkeleita neljästä eri tietokannasta, joita olivat Medic, Finna, Cinahl sekä Google scholar. Huolimatta siitä, että hakusanat ovat tarkkaan mietittyjä ja rajattuja, usein eteen tulee lukematon määrä tutkimuksia. Siksi on vielä erikseen rajattu sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Lopulta valitun aineiston perusteella tehdään aineistoanalyysi ja raportoidaan tulokset. Tulosten tarkastelussa, tiivistetään saadut tulokset ja mietitään jo käytettyjä metodeja ja sisältöä. (Stolt ym. 2015.)

Käytettyjen tutkimustulosten tulisi olla melko tuoreita, joten ennen vuotta 2016 julkaistut tutkimukset ovat rajattu pois. Hauista on rajattu myös pois lapsia ja aikuisia koskevat tutkimukset. Lopulliseen työhön valittiin seitsemän tutkimusta.

Taulukko 1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaisuvuosi 2016-2021	Julkaistu ennen vuotta 2016
Julkaisun kieli suomi tai englanti	Julkaistu kirjoitettu muulla kuin suomen tai englannin kielellä
Tieteellinen tutkimus, tutkimusartikkeli, akateeminen väitöskirja, pro gradu tutkielma	Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, kandidaatin tutkielma, muu kuin tieteellinen artikkeli tai tutkimus

Julkaistu on kokonaisuudessaan saatavilla	Julkaistu ei ole saatavilla ilmaiseksi
Tutkimus käsittelee suomalaisten nuorten seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja	Tutkimus käsittelee pääasiassa muiden ikäryhmien kuin nuorten seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja tai tutkimus kohdistuu muihin kuin suomalaisiin nuoriin

Aineistohakuja tehdään seuraavissa tietokannoissa: Finna, Duodecim, ProQuest, Hoitotiede, Väestöliitto, Seta, Google Scholar ja core.ac.uk. Hakusanoina käytetään: mm. seksuaaliterveys AND nuoret, seksuaali AND nuoret, nuorten seksuaaliterveys, nuor AND porno, sexual AND health, youth AND social media AND porn, seksuaaliterveys AND riskit. Aineiston kokoamisessa käytetyt hakusanat ja hakutulokset dokumentoidaan. Alustavaa kirjallisuuskatsauksessa käytettävää aineistoa:

Helakorpi, S., Ikonen, R. 2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2019. Tilastorapotti. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastorapotti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Nieminen, A. 2019. Estää, ilmiantaa, heruttaa vai petkuttaa? Nuorten toimijuus verkon seksuaalisessa häirinnässä. Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105719/1557996071.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pöntinen, R. 2019. SOSIAALISESTI KONTROLLOITU, YKSILÖLLISESTI VALIKOITU Nuoren seksuaalisuudesta tuotettavat eronteot ja puhettavat terveystiedon oppikirjojen seksuaalikasvatusten oppimateriaaleissa. Pro gradu tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118886/P%c3%b6ntinenRiikka.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Spišák, S. 2019. Porn and norms : pornography and normative notions of gender, love, sex, and relationships in the sexual narratives of Finns on their adolescent experiences. Väitöskirja. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148450/AnnalesB498Spi%c5%a1%c3%a1k.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pakarinen, M. 2019. Ammattiin opiskelevien nuorten seksuaalikäyttäytyminen ja siihen liittyvät tiedot ja asenteet ennen seksuaaliterveysinterventiota ja sen jälkeen. Akateeminen väitöskirja. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Tampere. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105679/978-952-03-1089-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä. Lapset, nuoret ja porno, 171-178. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf

6 Aineiston analysointi

Taulukko 2

Alkuperäisilmaisu	Pelkistettyilmaisu
<p>”Noin joka kuudes perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvistä lapsista ja useampi kuin joka neljäs 8. ja 9. luokkaa ja lukiota käyvistä nuorista ilmoitti kokeneensa viimeksi kuluneen vuoden aikana vähintään kerran vanhempansa tai muun huolta pitävän aikuisen taholta henkistä väkivaltaa, eli kieltäytymistä puhumaan, loukkaamista, nöyryyttämistä, hylkäämisellä uhkaamista, esineiden lyömistä, lukitsemista johonkin tai väkivallalla uhkaamista.”</p>	<p>Useat nuoret ovat kokeneet viimeisen vuoden sisällä jonkin asteista väkivaltaa omilta huoltajiltaan.</p>
<p>” Seksuaaliväkivaltaa oli pakottaminen riisuuntumaan, intiimien alueiden koskettelu vastoin tahtoa, yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostaminen tai pakottaminen tai rahan, tavarain tai päihteiden tarjoaminen vastineeksi seksistä.”</p>	<p>Seksuaalisen väkivallan monet muodot.</p>
<p>” Erityisen pinnalle on noussut sosiaalinen media nuorten seksuaalisen häirinnän ympäristönä. Yleisesti on oletettu, että verkkoymäristön riskit ja vaarat ovat laajentuneen,</p>	<p>Sosiaalinen media mahdollistaa nuorten seksuaalisen häirinnän helposti, sen riskit ovat kasvussa.</p>

<p>kun nuorten arki on 2010-luvulla muuttunut yhä digitaalisemmaksi”</p> <p>”Sexting viestittely”</p> <p>” Pornolle altistuminen tai nettitutun tapaaminen saattavat nuorten mielestä olla pääasiassa harmitonta, ”hauskaa” tai ”coolia” ”</p> <p>” seksuaalisesta houkuttelusta eli groomingista, seksuaalissävyytteisillä kuvilla kiristämisestä eli sextortionista sekä muusta suorasukaisesta ehdottelusta”</p> <p>” pornografian lisääntynyt tarjonta ja helpotunut saatavuus ovat johtaneet siihen, että yhä useampi suomalainen alaikäinen on joko vahingossa tai tietoisesti etsien nähnyt suorasukaisia seksikuvauksia esimerkiksi internetissä.”</p> <p>” Monet kehitykseen kuuluvista muutoksista ovat myös sellaisia, joiden takia nuoret ovat seksuaaliterveyden suhteen erityisen haavoittuvassa asemassa. Esimerkiksi aivojen rakenteen muutokset lisäävät riskinottoa ja voimistavat tunnereaktioita sekä heikentävät nuoren kykyä arvioida tai ennakoida tekojen seurauksia. ”</p> <p>”Biologiset tekijät, kuten limakalvojen muutokset ja vielä kehittymätön immuunipuolustus, taas altistavat nuoren herkästi seksitartunnoille ja niiden jälkitaudeille, kuten tulehduksille”</p>	<p>Mahdollistaa anonyymin häirinnän.</p> <p>Vaaralliset tapaamiset nettitututtujen kanssa, kiinnostavat nuoria.</p> <p>Kiristäminen/ lahjonta eroottisista kuvista.</p> <p>Pornografian helppo saanti.</p> <p>Kypsymättömyys.</p>
---	---

<p>” Nuorten heikkoon seksuaaliterveyteen ovat yhteydessä muun muassa tunne-elämän kehittymättömyys, huoltajilta tai muilta aikuisilta saatavan tuen puuttuminen, psyykkinen pahoinvointi, alkoholin käyttö, suuri seksikumppaneiden määrä, seksuaalinen hyväksikäyttö, heikko sosiaalinen tukiverkosto ja nuori ikä.”</p> <p>” Seksin aloittamisen varhaisella iällä on useissa tutkimuksissa todettu olevan yhteydessä seksuaaliterveyden riskeihin, kuten suojaamattomaan seksiin, seksitautien esiintymiseen, ei-toivottuihin raskauksiin ja kumppaneiden suurempaan määrään”</p>	<p>Varhaiskasvatuksen puutteellisuus.</p> <p>Yhä nuorempana aloitettu seksin harrastaminen.</p>
---	---

Taulukko 3

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
<p>Useat nuoret ovat kokeneet viimeisen vuoden sisällä jonkin asteista väkivaltaa omilta huoltajiltaan.</p> <p>Seksuaalisen väkivallan monet muodot.</p>	<p>Seksuaalinen väkivalta</p>
<p>Sosiaalinen media mahdollistaa nuorten seksuaalisen häirinnän helposti, sen riskit ovat kasvussa.</p> <p>Mahdollistaa anonyymin häirinnän.</p>	<p>Sosiaalisen median yleistynyt käyttö.</p>

Vaaralliset tapaamiset nettituttujen kanssa, kiinnostavat nuoria. Kiristäminen/ lahjonta eroottisista kuvista. Pornografian helppo saanti.	
Kypsymättömyys. Varhaiskasvatuksen puutteellisuus.	Nuori-ikä.

Nuorten seksuaalisuutta uhkaavat tekijät:

Taulukko 4

Seksuaalinen hyväksikäyttö	Sosiaalisen median yleistyminen	Nuori ikä
Perheväkivalta	Somekanavat	Kypsymättömyys.
	Anonyymina tapahtuva ahdistelu.	Varhaiskasvatuksen puutteellisuus.
	Sexting	

7 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

7.1 Nuorten seksuaalisuutta uhkaavat tekijät

On jaettu yläluokkiin yllä olevan taulukon mukaisesti, jotka ovat seksuaalinen hyväksikäyttö, sosiaalisen median yleistyminen ja nuori-ikä.

7.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö

Nuorten seksuaaliterveyttä uhkaavana tekijänä on katsottu olevan tutkimuksien mukaan yhteyttä muun muassa tunne-elämän kehittymättömyys, aikuisilta tai omilta huoltajilta saatavan

tuen puuttuminen. Psykkinen pahoinvointi, alkoholin käyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö ja heikko sosiaalinen verkosto. Tutkimuksien mukaan ongelmat kasaantuvat useimmin niille, joilla on muitakin terveyteen liittyviä ongelmia. (Pöntinen, R. 2019.)

Vuonna 2019 tehdyssä tutkimuksessa noin joka neljän peruskouluikäinen oli kokenut viimeisen vuoden aikana omilta vanhemmiltaan tai huoltajiltaan henkistä väkivaltaa, eli kieltäytymistä puhumaan, loukkaamista, nöyryyttämistä, hylkäämisellä uhkaamista, esineiden lyömistä, lukitsemista johonkin tai väkivallalla uhkaamista. Joka katsotaan olevan myös suuri uhka nuoren seksuaaliselle kehitykselle. (THL 2019.)

7.3 Sosiaalisen median yleistymisen nuorten keskuudessa

Tutkimukset viittaavat siihen, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva häirintä ei ole uusi ilmiö. Ja tänä päivänä nuorten seksuaalinen häirintä tapahtuu pääsääntöisesti sosiaalisen median välityksellä. Nuorista yli 95 % käyttää päivittäin sosiaalisen median palveluita. Koetaan että tuntemattomien aikuisten ahdistelevat ja vihjailevat kuvat on yleistyneet häiriköinnin välineenä. Sosiaalisessa mediassa, anonyymina lähestyminen on helppoa. Grooming-ilmiö on yleistynyt, siinä luodaan luottamus ja pikkuhiljaa aletaan viemään sitä seksuaalissävyytteeseen kanssakäymiseen. Aikuinen lähestyjä voi asian viedä nopeastikin seksuaaliseen häirintään. Tutkimuksissa käy ilmi, että verkko on nuorille yleinen kasvu ympäristö tällä hetkellä. Nuorten omat käsitykset vaaroista on mustavalkoisia, ja tiettyä pelkoa nuoret ei asiaa kohtaan näe tai osaa juurikaan ajatella. (Nieminen, A. 2019.) Pornografian saaminen nuoren käsiin sosiaalisesta mediasta on nykyään erityisen helppoa, tutkimuksissa myös ilmenee, että moni peruskoulun yläluokilla, on katsonut verkosta pornoa.

7.4 Nuori-ikä

Tutkimuksissa todetaan, että nuorten seksuaalisessa kehityksessä, tapahtuu nuorella iällä erityisen isoja muutoksia. Jolloin nuori on hyvin haavoittuvaisessa asemassa tämän suhteen. Aivojen rakenteissa tapahtuvat muutokset lisäävät tunnereaktioita sekä riskinottoa. Tällöin tutkimusten mukaan nuoren kehityksen vuoksi se ei pysty arvioimaan ja ennakoimaan erityyppisiä seurauksia. Biologisiksi tekijöiksi muodostuu limakalvojen kehittymätön immuunipuolustusjärjestelmä, joka altistaa nuoren seksitaudeilla sekä niiden jälkitaudeilla ja muille tulehduksille. Nuorien keskuudessa seksitaudit ja ei-toivotut raskaudet ovat Euroopassa lisääntyneissä määrin. Käy myös ilmi tutkimuksissa, että seksin harrastaminen aloitetaan nuorella iällä ja tällöin siitä yleensä saattaa koitua haittaa nuoren kehitykselle, sekä vääristynyttä kuvaa seksiin. (Nieminen, A. 2019.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui nuorten seksuaalisuus, koska aihe on ajankohtainen. Ja maailman koko ajan enemmän siirtyessä digiaikaan se on tärkeää. Tutkimuskysymykseksi muotoutui seksuaalisuutta uhkaavat tekijät. Aiheesta tuntui alkuun löytyvän yllättävän vähän tutkittua tietoa, vaikka aihe on tällä hetkellä hyvinkin esillä. Seksuaalinen häirintä etenkin, mitä kuitenkaan ei niinkään nuorien keskuudessa ole tutkittu.

Lähteissä ei juurikaan tullut minulle mitään uusia tai yllätyksellisiä asioita, mitä pidetään nuorten seksuaalisuuden uhkana. Eli tutkimustuloksissa ei esiintynyt yllätyksiä. Tämä oli ensimmäinen tekemäni aineistonanalyysi, alkuun en meinannut oikein päästä kiinni ideaan, miten aineistoa analysoidaan. Sekä koin ajoittain sen hyvinkin haasteellisena.

Teoriapohjan tekeminen oli mielenkiintoista, kun sai lukea käsitteistä sekä avata mitä mikäkin oikeastaan tarkoittaa. Aihe kaiken kaikkiaan on mielenkiintoinen sekä tarvittaessa auttaa jatkoa, jos seksuaaliopinnot kiinnostavat jatkoa ajatellen. Aineistonanalysointi oli itselleni haastavaa ja tuntui välillä hyvinkin loputtomalta.

Tutkimuksissa tulee ilmi nuorten tietoisuus seksuaalisesta häirinnästä sekä sen yleisyydestä. Myös monessa tutkimuksessa näkyy, kuinka nuori ikä on riskinä ja uhkana, kun puhutaan seksuaalisesta kehityksestä ja sen haavoittuvuudesta. (Nieminen, A. 2019.)

Sosiaalisen median räjähdysmäinen kasvu viime vuosina ei ole nuorille uusi ilmiö ja se esiintyy monessa tutkimuksessa häiriökäyttäytymisen välineenä, koska se mahdollistaa anonyymin häirinnän. Grooming-ilmiö esiintyy myös kasvavana ”trendinä”. Joka neljäs yläkoulu ikäinen nuori on kokenut jonkin asteista seksuaalista häirintää. (THL 2019.)

Ilmi tuli myös varhaislapsuudessa koettujen asioiden ja mallien vaikutus nuoren seksuaaliseen kehitykseen. Ja kuinka paljon sillä on vaikutusta kaikkeen. Myös ilmeni, että yleistä on vanhemmilta lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta.

9 Eettisyys ja luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä sekä eettisyys, että luotettavuus pohjautuvat Tutkimuseettisen lautakunnan (TENK 2021) ohjeistukseen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Prosessin kaikissa vaiheissa on pyritty noudattamaan rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta. Tätä opinnäytetyötä varten ei tarvinnut hakea tutkimuslupia, sillä työ toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Käytetyt tutkimuslähteet olivat vapaasti käytössä tietokannoissa. Opinnäytetyöhön valittiin vain artikkelit, joista oli saatavilla koko teksti. Aineiston valinta on jäsennelty taulukoihin. Valitut tutkimukset ovat viimeisen viiden vuoden ajalta ja opinnäytetyössä on käytetty vain alkuperäistutkimuksia.

Lähteet

Sähköiset

Bildjuschkin, K., Klemetti, R., Kulmala, T., Luoto, R., Nipuli, S., Nykänen, M., Parekh, S., Raussi-Lehto, E. & Surcel, H-M. 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020, 10. Viitattu 6.10.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3

Bildjuschkin, K. 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi, 9, 51-53. Viitattu 6.10.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%c3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5&isAllowed=y,%20sivu%209

Halonen, M. & Kuortti, M. 2018. Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 8.10.2021. <https://www.duodecim-lehti.fi/duo14270#s3>

Helminen, M., Kylmä, J., Pakarinen, M. & Suominen, T. 2017. Ammattiin opiskelevien 15-19-vuotiaiden nuorten seksuaalikäyttäytymiseen liittyvät tiedot ja asenteet. Hoitotiede. Viitattu 6.10.2021. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118364/Ammattiin_opiskelevien_2017.pdf?sequence=2

Huuska, M. 2011. Sukupuolen monimuotoisuuden ammatillinen kohtaaminen. Teoksessa L. Tuovinen, O. Stålström, J. Nissinen & J. Hentilä (toim.) Saanko olla totta? Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 222-259.

Ahonen, S-M., Jääskeläinen, P., Kangasniemi, M., Pietilä, A-M. & Utriainen, K. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon/Narrative literature review: from a research question to structured knowledge. Hoitotiede. Kuopio. Viitattu 9.10.2021.

<https://www.proquest.com/docview/1469873650/fulltext/C69A0A0B904445B6PQ/1?accountid=12003>

R. Kaitiala & Heino. 2015. Sukupuoli-identiteetin diagnosoiminen. Viitattu 18.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/98618>

Laine, Mira & Ylisarja, Jaana. 2019. "Joskus ajattelin, että seksi on vain sitä, että..." 9.-luokkalaisten käsityksiä seksistä. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Opettajankoulutuslaitos. Turku. Viitattu 6.10.2021. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147950/Laine_Mira_Yli-Sarja_Jaana_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus. Puhetta seksuaalisuudesta. Viitattu 16.10.2021. <https://www.oph.fi/fi/oppi-materiaali/kouluikaisten-terveyden-polku/puhetta-seksuaalisuudesta>

Santalahti, T. 2018. Nuorten seksuaalinen hyvinvointi, seksuaaliterveyskäyttäytyminen ja niiden uhkatekijät. Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 8.10.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/oos00005>

Savonia. Laukkanen, A. 2020. Yleissairaanhoidajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt. Viitattu 6.10.2021. <https://blogi.savonia.fi/ylesharviointi/2020/01/15/yleissairaanhoidajan-180-op-osaamisvaatimuslauseet-ja-sisallot-julkaistu/>

Seta. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 7.10.2021. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalinen-suuntautuminen/>

Seta. Sukupuolen moninaisuus. Viitattu 7.3.2022. https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/?gclid=CjwKCAiAjoeRBhAJEiwAYY3nDB84RP4W3Kg-stqWIZRQOOR3NdEHrcSSNpIY5984ouX0cuLL5jtJYRoCNqcQAvD_BwE

Sosiaali- ja terveysministeriö. Seksuaaliterveyden edistäminen. Viitattu 12.10.2021. <https://stm.fi/seksuaaliterveys>

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2015. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun Yliopisto. Viitattu 12.10.2021.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 14.10.2021. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Terveydenhuoltolaki 1326/2010 luku 3 §16. Viitattu 12.10.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110338#L3P16>

THL. 2020. Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto. Viitattu 7.10.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/seksuaalisuus-puheeksi/seksuaalisuuden-ja-sukupuolen-sanasto>

THL. 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Viitattu 20.11.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/%20039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1>

Väestöliitto. Palvelut nuorille. Viitattu 13.10.2021. <https://www.vaestoliitto.fi/nuorille/palvelut-nuorille/>

Väestöliitto. Mitä on seksuaaliterveys? Viitattu 7.10.2021. <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaaliterveys/mita-on-seksuaaliterveys/>

Väestöliitto. Lapsen seksuaalinen kehitys. Viitattu 20.10.2021 Lapsen seksuaalinen kehitys - Väestöliitto.fi (vaestoliitto.fi)

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62360/Korkala.SusannaVirta.Jutta.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

WHO. 2015. Sexual health, human rights and the law. Viitattu 20.11.2021. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/175556/9789241564984_eng.pdf

Taulukot

Taulukko 1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	13
Taulukko 2 Alkuperäisilmaisu ja pelkistetty ilmaisu.....	15
Taulukko 3 Pelkistetty ilmaisu ja alaluokka	17
Taulukko 4 Yläluokat ja alaluokat.....	18